

Stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru k bílé knize – Agenda pro přiměřené, udržitelné a spolehlivé důchody

COM(2012) 55 final

(2012/C 299/21)

Zpravodaj: **pan DANDEA**

Spoluzpravodaj: **pan PATER**

Dne 21. února se Evropská komise, v souladu s článkem 304 Smlouvy o fungování Evropské unie, rozhodla konzultovat Evropský hospodářský a sociální výbor ve věci

bílé knihy Agenda pro přiměřené, udržitelné a spolehlivé důchody

COM(2012) 55 final.

Specializovaná sekce Zaměstnanost, sociální věci, občanství, kterou Výbor pověřil přípravou podkladů na toto téma, přijala stanovisko dne 27. června 2012.

Na 482. plenárním zasedání, které se konalo ve dnech 11. a 12. července 2012 (jednání dne 12. července 2012), přijal Evropský hospodářský a sociální výbor následující stanovisko 180 hlasy pro, 27 hlasů bylo proti a 19 členů se zdrželo hlasování.

1. Závěry a doporučení

1.1 Veřejné důchodové systémy jsou téměř ve všech členských státech jednou z nejdůležitějších složek bezpečnostní sítě sociálního zabezpečení a jsou také základní součástí evropského sociálního modelu, protože důchody jsou hlavním zdrojem příjmů důchodců. Výbor lituje, že se bílá kniha Komise soustředí spíše na další aspekty důchodových systémů a nehledá řešení umožňující posílit veřejné důchody.

1.2 Důchodové systémy nefungují odděleně od vnitrostátních hospodářských systémů. Výbor proto vyzývá členské státy k zajištění toho, aby šly jejich důchodové politiky v ruku v ruce s trhy práce, sociální ochranou, fiskálními a makroekonomickými politikami (protože důchody se financují spořením z mezd během aktivního pracovního života člověka a z příspěvků placených soukromým důchodovým systémům) a aby byli sociální partneři a organizovaná občanská společnost do formování tohoto procesu zapojeni.

1.3 Neexistuje univerzální řešení pro všechny výzvy, jimž čelí důchodové systémy z důvodu stárnoucí populace. Většina členských států, které v posledním desetiletí svoje důchodové systémy reformovaly, zaměřily svoje politiky na omezování výdajů prostřednictvím zvýšení zákonem stanoveného věku odchodu do důchodu a zvolením systému indexace důchodů, který se odvozuje od inflace. Výbor již vyjádřil názor, že zvýšení zákonného věku odchodu do důchodu není dostatečným řešením stárnutí obyvatelstva, a upozorňuje na to, že by tento přístup mohl být dlouhodobě povážlivý ze sociálního hlediska, jelikož může mnoho důchodců vystavit riziku chudoby.

1.4 Výbor má za to, že by členské státy měly přerozdělit bohatství. Měly by se tedy v rámci svého úsilí o provádění reformy v příštích desetiletích zaměřit na zvyšování příjmů, které financují jejich důchodové systémy, jejich rozšířením na všechny socioprofesionální kategorie, zvyšováním zaměstnanosti, zdokonalováním mechanismů pro vybírání příspěvků a řešením nenahlášené práce a daňových úniků. EHSV vítá skutečnost, že oproti předešlým dokumentům Komise bílá kniha mnohem více zdůrazňuje význam trhu práce a vyšší míry zaměstnanosti pro úspěšné zvládnutí demografických změn, a tím i pro dosažení nejdůležitějších cílů v oblasti důchodů. Je ovšem politováníhodné, že se toto poukázání na velký význam trhu práce nijak viditelně nepromítlo do hlavních doporučení týkajících se důchodů, která byla z velké části beze změny převzata z předešlých dokumentů.

1.5 Výbor věří, že při reformování svých důchodových systémů by členské státy měly zohlednit skutečnost, že pro miliony budoucích důchodců představují důchody jedinou formu ochrany před rizikem chudoby během jejich stáří. Výbor proto doporučuje, aby byla do budoucí legislativy zahrnuta pravidla týkající se minimálních důchodů nebo ochranné mechanismy důchodových příjmů, jež by zajišťovaly příjem nad hranicí chudoby.

1.6 Důchodové systémy ze své vlastní podstaty fungují v dlouhodobém horizontu. Členské státy by proto měly počítat s dostatečně dlouhým časovým rámcem pro reformu svých důchodových systémů, měly by je přizpůsobit vnitrostátním ekonomickým a sociálním podmínkám a zajistit, aby je široká veřejnost přijala. Výbor se staví za tento přístup a bere v úvahu skutečnost, že přenesení nákladů důchodových systémů na současnou generaci mladých pracovníků nebo na současné

důchodce není spravedlivé. Výbor se vyslovuje pro to, aby byl zvolen způsob, který zajistí spravedlivý mezigenerační přístup, pokud jde o udržitelnost systému a přiměřenou úroveň dávek schopnou zajistit důstojnou životní úroveň.

1.7 Výbor vyzývá Komisi a členské státy, aby své síly zaměřily na podporu aktivních opáření, jejichž cílem by bylo prodloužit pracovní život. Musí zde jít o to, aby se skutečný věk odchodu do důchodu přiblížil stávajícímu zákonnému věku odchodu do důchodu. To je jedním z klíčů k zajištění udržitelnosti evropských důchodových systémů. Nejdůležitějšími opatřeními, která v této souvislosti musí být učiněna, jsou opatření zaměřená na vyjednávání pracovních podmínek mezi sociálními partnery, s cílem např. přizpůsobit pracoviště dovednostem a zdravotní kondici starších občanů, zohlednit náročnost určitých profesí, zlepšit přístup k další odborné přípravě, lépe předcházet pracovní neschopnosti, sladit pracovní a rodinný život a odstranit právní a jiné překážky delšího pracovního života. Součástí reformního procesu musí být změna přístupu zaměstnavatelů k této věkové skupině a podpora pozitivního postoje starších zaměstnanců k možnosti setrvání v zaměstnání po delší dobu. Reformy trhu práce, které vytvářejí podmínky, jež společně umožní poskytovat kvalitní pracovní místa, jsou nutné k tomu, aby se prodloužení pracovního života stalo realitou. Všechny tyto strategie je nutné navrhovat a provádět v těsné spolupráci se sociálními partnery. Podle Výboru by přes to všechno systémy pro dřívější odchod do důchodu měly být zachovány s cílem zajistit, aby pracovníci, kteří měli po dlouhé období náročné či riskantní povolání nebo kteří svoji kariéru započali velmi brzo, před dosažením věku 18 let, měli právo na časný odchod do důchodu.

1.8 Výbor zaznamenává, že členské státy již pokročily ve svých zákonných reformách, ale zároveň je přesvědčen, že právní rámec pro doplňkové důchodové systémy by měl být zdokonalen, jelikož budou hrát v budoucnu významnou roli, pokud jde o přiměřenost a udržitelnost důchodových systémů. Výbor má proto vážné obavy, co se týče některých návrhů na zaměstnanecké penzijní pojištění. Jelikož jsou důchodové systémy velmi odlišné od služeb životního pojištění, nepodporuje Výbor uvedený cíl přezkumu směrnice o institucích zaměstnaneckého penzijního pojištění, jehož účelem je zachovat „stejně podmínky jako u režimu Solventnost II“. Doporučuje však po konzultacích se sociálními partnery a dalšími zainteresovanými subjekty zavedení speciálně navržených opatření pro zajištění aktiv důchodových fondů.

1.9 Účelem důchodů je zajistit příjem důchodcům coby poměrnou náhradu za plat, který získávali během svého pracovního života. Výbor má za to, že v budoucnu bude třeba omezit nerovnost důchodových příjmů mužů a žen a zajistit řádné pokrytí rizik souvisejících se stářím pracovníků, kteří mají atypické zaměstnání nebo kariéru. Rozdíl, který přetrvává mezi muži a ženami na trhu práce, mají vážné dopady na nabytá práva, a tudíž také na vyhlídky, co se týče důchodových příjmů žen. Výbor vyzývá členské státy, aby ve spolupráci se

sociálními partnery hledaly řešení umožňující překonat nerovnost důchodových práv mužů a žen, jež má původ v pravidlech i v praxi uplatňované na trhu práce.

1.10 Výbor vyzývá Komisi, aby dotáhla do konce svůj záměr využít části ESF pro programové období 2014–2020 na podporu projektů, jejichž cílem je zaměstnávání starších pracovníků nebo podpora prodloužení pracovního života. Podporu si zaslouží také vzdělávací projekty, jejichž cílem je zvýšení finanční gramotnosti pracovníků, zejména pokud jde o plánování důchodu. Výbor věří, že při podpoře takových projektů hrají klíčovou úlohu sociální partneři a další organizace občanské společnosti spolu s ostatními veřejnými subjekty.

2. Úvod

2.1 Dne 16. února (později, než bylo plánováno) Evropská komise zveřejnila v návaznosti na konzultace odstartované zelenou knihou z července 2010 bílou knihu s názvem *Agenda pro přiměřené, udržitelné a spolehlivé důchody*. Přestože zohlednila řadu doporučení ze stanoviska Evropského hospodářského a sociálního výboru k této věci, nezměnila Komise svůj postoj, pokud jde o řešení, která by měly členské státy v souvislosti se stárnoucí populací realizovat s cílem zajistit udržitelné a bezpečné důchodové systémy, a zdůraznila nutnost omezit důchodové výdaje, a to namísto zvýšení příjmů k jejich financování. Dále se zde doporučuje napojit důchodový věk na zvýšení naděje dožití. Ke všem těmto bodům se již Výbor několikrát vyjádřil kriticky.

2.2 Komise vychází ze statistik, které mohou poskytovat zavádějící obrázek, co se týče potíží spojených se stárnoucí populací, aby podpořila svůj názor na nutnost důchodové reformy. Graf uvedený na obrázku č. 1 bílé knihy porovnává vývoj počtu osob ve věku nad 60 let a počtu osob ve věku 20–59 let. Ukazuje, že počet osob v první věkové skupině se bude v dalších dvou desetiletích každý rok zvyšovat o dva miliony, zatímco počet osob ve druhé věkové skupině ročně v průměru poklesne o jeden milion. V roce 2020 bude zákonem stanovený věk odchodu do důchodu ve většině členských států 65 let a více, což znamená, že skupina obyvatelstva starší 60 let bude zahrnovat jak zaměstnance, tak důchodce. V souladu se svými předchozími doporučeními⁽¹⁾ je Výbor toho názoru, že pro posuzování účinků stárnoucího obyvatelstva na financování systémů sociálního zabezpečení by měl být využit poměr ekonomické závislosti, protože přesně ukazuje, jaké jsou současné požadavky na financování. Komise toto v bílé knize uznává. V tomto smyslu EHSV vítá skutečnost, že oproti předešlým dokumentům Komise bílá kniha mnohem více zdůrazňuje význam trhu práce a vyšší míry zaměstnanosti pro úspěšné zvládnutí demografických změn, a tím i pro dosažení hlavních cílů v oblasti důchodů. Je ovšem politováníhodné, že se toto poukázání na velký význam trhu práce nijak viditelně nepromítlo do hlavních doporučení týkajících se důchodů, která byla z velké části beze změny převzata z předešlých dokumentů.

(1) Úř. věst. C 318, 29.10.2011, s. 1–8.

2.3 Komise věří, že úspěch důchodových reforem v členských státech je hlavním rozhodujícím faktorem pro hladké fungování hospodářské a měnové unie, který také ovlivní schopnost EU splnit dva cíle strategie Evropa 2020 – zvýšení míry zaměstnanosti na 75 % a snížení alespoň o 20 milionů počet lidí ohrožených chudobou. Výbor však zdůraznil skutečnost⁽²⁾, že mnoho úsporných opatření, které zavedly členské státy, jež se vypořádávají s důsledky finanční krize a krize státního dluhu, mohou mít na dosahování těchto cílů negativní dopad. Všechna opatření týkající se fiskální stability musí být vždy doplněna o investice zaměřené na zaměstnanost a opatření na podporu růstu.

2.4 Komise hodlá členským státům navrhnout směry politik a iniciativy s cílem řešit potřeby reforem stanovené mimo jiné v doporučeních pro jednotlivé země pro rok 2011 v rámci evropského semestru. Výbor vyjadřuje politování nad tím, že se tato doporučení vztahují zejména na zvýšení zákonem stanoveného věku odchodu do důchodu a úpravu systémů indexace důchodů. Pro některé členské státy, které s MMF, Světovou bankou a Evropskou komisí sjednaly nouzová ujednání, doporučení zahrnovala řešení jako dočasné zmrazení nebo dokonce omezení výše důchodů.

3. Obecné připomínky

3.1 Stávající výzvy v důchodové oblasti

3.1.1 Výbor souhlasí s Komisí, že udržitelnost a přiměřenost důchodů se odvíjí od toho, v jak velké míře vycházejí z důchodových příspěvků, daní a úspor. Ty však nejsou čerpány pouze od zaměstnaných osob, ale také od důchodců samotných. Jinými slovy jakékoliv dlouhodobé plánování, pokud jde o rovnováhu mezi aktivními plátcí daní a příjemci důchodu, musí tuto skutečnost zohlednit.

3.1.2 Veřejné důchodové systémy jsou hlavním zdrojem příjmu důchodců v téměř všech členských státech. Proto je nutné vynaložit veškeré úsilí s cílem zajistit, aby zůstaly udržitelné a dostupné. Výbor má za to, že financování veřejných systémů může být nejučinněji zajištěno pomocí vysoké míry zaměstnanosti a dodatečnými finančními opatřeními členských států, jako jsou např. rozpočtové dotace, doplňkové výnosy a rezervní a stabilizační fondy. Tyto důchodové systémy se zakládají na zásadě solidarity a vytvářejí solidaritu mezi generacemi a v rámci jednotlivých generací, což přispívá k zajištění sociální soudržnosti. V některých státech kromě toho umožňují zajistit důchodová práva během období nezaměstnanosti a přerušení profesní dráhy z důvodu nemoci a z rodinných důvodů. Tyto systémy se ukázaly být finančními stabilizátory při finanční krizi v roce 2008, byť byly v některých členských státech důchody občanů nepříznivě ovlivněny. Naproti tomu některé soukromé důchodové systémy, jež investovaly část svého portfolia aktiv do některých vysoce rizikových finančních produktů, utrpěly těžké ztráty, které vyústily v prudké snížení důchodů mnoha důchodců. Činitelé přijímající rozhodnutí musí

zvážit dopad škrtů na globální poptávku. Sociální dávky totiž nejsou jenom „výdaje“, jelikož jedné třetině evropských obyvatel poskytují prostředky pro činnost a spotřebu.

3.2 Zajištění finanční udržitelnosti důchodových systémů

3.2.1 Komise uvádí, že důchody by se mohly do roku 2060 v rámci EU zvýšit v průměru o 2,5 procentního bodu poměru k HDP. Jak uvedl Výbor i ve svých předchozích stanoviscích, doporučuje, aby členské státy zachovávaly opatrnost, když používají tato čísla k prosazování penzijních reforem, protože jsou často založena na dlouhodobých předpokladech, jež se v některých případech nesplní. V současnosti však existují mezi členskými státy rozdíly v poměru výdajů na důchody k HDP až ve výši 9 procentních bodů, a to od 6 % v Irsku po 15 % v Itálii. To ukazuje na to, že může existovat určitá flexibilita, pokud jde o složení veřejných výdajů, aniž by to výrazně ovlivnilo konkurenceschopnost členských států, které z cyklického hlediska mohou mít větší výdaje na systémy sociálního zabezpečení.

3.2.2 Reformy důchodových systémů v členských státech se v posledních deseti letech zaměřily především na omezování výdajů prostřednictvím zvýšení zákonem stanoveného odchodu do důchodu a změnou systémů indexace důchodů na dominantní nebo jediný cenový index. Výbor je toho názoru, že tato poslední změna může mít dlouhodobé negativní účinky s tím, že důchody budou ostře snižovány. Podle studie MOP⁽³⁾ může rozdíl pouhého jednoho procentního bodu mezi růstem platů a důchodů vyústit za období 25 let ve snížení důchodů o 22 %.

3.2.3 Vnitrostátní důchodové systémy nefungují odděleně od národních ekonomik. Jsou ve skutečnosti subsystémy, které se navzájem ovlivňují na vnitrostátní i celosvětové úrovni. Výbor má proto za to, že k zajištění finanční udržitelnosti důchodových systémů by členské státy měly v dalších desetiletích zaměřit své úsilí na zvyšování příjmů. Nárůst nemůže být dosažen pouze prostřednictvím zvýšení počtu zaměstnaných příspěvovatelů a prodloužováním pracovního života, ale vyžaduje také lepší správu veřejných financí a snahu o boj proti daňovým únikům a nenahlášené práci. Udržitelný růst a vysoká úroveň zaměstnanosti by vytvořily prostředí napomáhající důchodovým systémům. K tomu, aby se prodloužení pracovního života stalo realitou, jsou nutné reformy trhu práce vytvářející podmínky, které společně umožňují poskytovat kvalitní pracovní místa. Slušné pracovní podmínky, jež napomáhají při dosahování rovnováhy mezi pracovními a rodinnými povinnostmi, mohou přispět ke zvýšení míry porodnosti, což by mohlo ulevit tlaku, kterému čelí důchodové systémy v souvislosti se stárnoucí populací. Současně je třeba vytvořit opatření za účelem zvýšení připravenosti jednotlivců rovněž déle pracovat, k čemuž patří také připravenost k celoživotnímu učení a k preventivní péči o své zdraví.

⁽³⁾ MOP: *Pension Reform in Central and Eastern Europe (Důchodová reforma ve střední a východní Evropě)*, 2011, s. 16, ISBN 978-92-125640-3 (pdf na webu).

⁽²⁾ Úř. věst. C 143, 22.5.2012, s. 23–28.

3.2.4 V souvislosti se svým předchozím stanoviskem EHSV upozorňuje na to, že důchodové reformy (včetně přechodů od plně průběžně financovaných systémů ke smíšeným důchodovým systémům, složených z povinného průběžného důchodového pojištění a pojištění u důchodových fondů) vedoucí ke změnám ve financování důchodových systémů, jež zvyšují explicitní a snižují implicitní závazky veřejného sektoru, by neměly být bezprostředně penalizovány kvůli vyššímu explicitnímu veřejnému dluhu. ⁽⁴⁾ Proto by měl být zvážena přezkoumání pravidel Paktu o stabilitě a růstu.

3.3 Udržení přiměřenosti důchodových dávek

3.3.1 Komise uznává, že ve většině členských států uskutečněné důchodové reformy způsobí nižší náhradové poměry důchodových systémů. Vzhledem k tomu, že důchody jsou hlavním zdrojem příjmu pro starší Evropany, Výbor věří, že zachování přiměřenosti důchodů umožňujících důstojnou životní úroveň by mělo být prioritou členských států.

3.3.2 Vlády jsou zodpovědné za zajištění toho, aby měl každý starší Evropan přiměřený důchod. Výbor je proto toho názoru, že členské státy by měly zvážit vytvoření vyčerpávající definice přiměřeného důchodu, a to ve spolupráci se sociálními partnery.

3.3.3 Přiměřenost důchodů budoucích generací důchodců bude rostoucí měrou záviset na dodatečných fondových důchodových pilířích. Výbor upozorňuje na to, že některé členské státy, které podporují povinné fondové důchodové systémy, jež jsou financovány převodem části příspěvků z veřejných důchodových systémů, se však rozhodly tyto systémy zrušit, a to především kvůli schodkům veřejných rozpočtů, které způsobily. Výbor podporuje zaměstnanecké fondové důchodové systémy, které by byly zřizovány a spravovány zaměstnavateli a zástupci zaměstnanců, a vyzývá Komisi, aby poskytla podporu sociálním partnerům s cílem posílit jejich administrativní kapacitu v této oblasti.

3.3.4 S ohledem na postupný přechod k dodatečně financovaným důchodovým systémům, zejména těm, jež jsou spojeny s účastí na trhu práce, je velmi důležité, aby členské státy zajišťovaly přiměřený důchod pro osoby, které se během své dospělosti nacházejí mimo trh práce. Osoby, které jsou vyloučeny z hlavního trhu práce například kvůli vážnému tělesnému postižení nebo závažným a komplexním sociálním problémům, musí mít tedy zaručen dostatečný důchod, aby se předešlo ještě větším sociálním nerovnostem ve vyšším věku.

3.4 Zvýšení účasti žen a starších pracovníků na trhu práce

3.4.1 Komise upozorňuje na to, že pokud by Evropa dosáhla cíle strategie Evropa 2020 týkajícího se zaměstnanosti na úrovni 75 % pro věkovou skupinu 20–64 a v dalších desetiletích by byl učiněn ještě větší pokrok, poměr ekonomické závislosti by mohl

nadále zůstat pod hranicí 80 %. To znamená, že tlak stárnoucí populace na důchodové systémy by mohl být i nadále snesitelný.

3.4.2 Výbor nesouhlasí s názorem Komise, že pevně stanovený věk pro odchod do důchodu povede ke značné nerovnováze mezi aktivně odpracovanými roky a roky v důchodu. Většina členských států prostřednictvím svých důchodových reforem v posledních letech vztáhla právo na dřívější odchod do důchodu na počet odpracovaných let, což výrazným způsobem snížilo počet oprávněných zaměstnanců. Podle Výboru by systémy pro dřívější odchod do důchodu měly být zachovány s cílem zajistit, aby pracovníci, kteří měli po dlouhé období náročné a riskantní povolání nebo kteří svoji kariéru započali velmi brzo, před dosažením věku 18 let, měli právo na časný odchod do důchodu.

3.4.3 Výbor vyjádřil svůj názor v řadě stanovisek ⁽⁵⁾ ohledně klíčových faktorů, které musí členské státy zvážit při realizaci reforem zacílených na prodloužení pracovního života, a oceňuje, že Komise řadu z nich v bílé knize zohlednila. Výboru se však zdá, že na úrovni jednotlivých členských států je toho třeba ještě spoustu vykonat, aby byla pracoviště řádně přizpůsobena dovednostem a zdravotnímu stavu starších pracovníků.

3.5 Úloha členských států a EU v důchodové oblasti

3.5.1 Výbor vítá rozhodnutí Komise zaujmout k důchodové reformě holistický přístup s ohledem na vzájemně propojené makroekonomické, sociální a zaměstnanecké výzvy související s důchody. Přestože mají členské státy prvotní zodpovědnost za koncipování svých důchodových systémů, Komise by měla kreativním způsobem využít nástroje, které má k dispozici, aby důrazně podpořila členské státy v rámci procesu reforem důchodového systému. Jelikož se obecně vyhýbáme rozhodnutím, která by nás vrátila do minulosti, mělo by se to provést, aniž by byla ovlivněna práva nebo vytvořena nová pravidla inspirovaná stávající recesí. To by totiž mohlo poškodit zájmy lidí poté, co dojde k oživení ekonomiky. V souvislosti se strategií Evropa 2020 a novým evropským správním rámcem má Evropská komise vzhledem k tomu, že důchody nejsou úspory, dostatečný prostor k podpoře řešení důchodové reformy. Výbor rovněž vyzývá Komisi, aby pokračovala ve svém záměru využít část ESF během programového období 2014–2020 k podpoře projektů zaměřených na zaměstnávání starších pracovníků nebo prosazení delšího pracovního uplatnění. Provádění takových projektů je podmíněno zapojením sociálních partnerů a organizované občanské společnosti.

3.5.2 Vzhledem k tomu, že zaměstnanost a růst produktivity práce měly být hlavními oblastmi zájmu pro členské státy, které čelí dopadům stárnoucí populace na své důchodové systémy, Výbor doporučuje, aby všechny politiky, které mají vlády v úmyslu provádět, byly posíleny předběžným souhlasem sociálních partnerů.

⁽⁴⁾ Taková situace převažuje v některých členských státech, které zavedly doplňkové důchodové systémy, jež jsou financovány z části veřejných důchodových fondů.

⁽⁵⁾ Úř. věst. C 318, 29.10.2011, s. 1–8; Úř. věst. C 161, 13.7.2007, s. 1–8; Úř. věst. C 44, 11.2.2011, s. 10–16.

3.6 Potřeba důchodových reforem

3.6.1 S ohledem na doporučení týkající se důchodové reformy, které předložila Komise členským státům v rámci ročních analýz růstu v letech 2001 a 2012, má Výbor za to, že:

- a. zvýšení skutečného odchodu do důchodu musí být uskutečněno prostřednictvím politik vyjednaných se sociálními partnery, jejichž cílem je prodloužit pracovní život, a nikoliv pomocí automatických mechanismů, které zvyšují zákonem stanovený věk odchodu do důchodu tak, jak to doporučuje Komise;
- b. omezení přístupu k dřívějšímu odchodu do důchodu by mělo zohledňovat specifickou situaci určitých kategorií pracovníků, zejména těch, jejichž zaměstnání bylo obzvláště náročné nebo riskantní, a těch, kteří nastoupili do práce velmi brzy (dříve, než dosáhli 18 let);
- c. nejlepší způsob, jak zvýšit skutečný odchod do důchodu, je prodloužení pracovního života prostřednictvím lepšího přístupu ke vzdělávacím programům, přizpůsobování pracovních podmínek většiny množství typů pracovníků, rozvoj pracovních příležitostí pro starší pracovníky, podpora aktivního a zdravého stárnutí a odstranění právních a dalších překážek, které brání přístupu starších pracovníků k zaměstnání;
- d. sjednocení zákonem stanoveného věku odchodu do důchodu pro muže a ženy by mělo být provedeno v časovém horizontu, který by zohlednil specifickou situaci na trhu práce každého členského státu; zvláštní pozornost je třeba věnovat překonání nerovnosti mezi důchodovými právy mužů a žen;
- e. podpora rozvoje doplňkového důchodového spoření by mohla být dosažena pomocí zapojení sociálních partnerů, především v podobě zaměstnaneckých důchodových systémů, jelikož se během finanční krize prokázalo, že jsou bezpečnější než jiné typy fondových systémů, a v podobě soukromých úspor s cílenými daňovými pobídkami především pro ty, kdo si takové služby nemohou dovolit.

3.7 Dosahování rovnováhy mezi odpracovanými roky a roky v důchodu

3.7.1 Výbor věří, že členské státy mohou podpořit zvýšení věku skutečného odchodu do důchodu, tedy doby pracovního uplatnění, prostřednictvím aktivních opatření, které by podnítily dobrovolnou volbu prodloužení pracovního života. Automatické zvyšování zákonem stanoveného věku odchodu do důchodu na základě odhadů nárůstu doby dožití by se mohlo ukázat jak kontraproduktivní. Mnoho starších pracovníků, především těch se zdravotními problémy, by pak mohlo zvolit raději jiné pilíře sociálního zabezpečení. ⁽⁶⁾

3.7.2 Výbor souhlasí s Komisí, že by důchodová reforma neměla být prováděna tak, aby náklady nesla generace mladších pracovníků nebo pouze stávající důchodci. Je možné, aby členské státy prováděly reformní opatření, která by nezasáhla zájmy pracovníků nebo důchodců.

3.7.3 Výbor doporučuje členským státům, aby opatření zacílená na omezení dřívějšího odchodu do důchodu byla prováděna s náležitým ohledem na zájmy pracovníků, kteří měli po dlouhé období náročné a riskantní povolání nebo kteří svoji kariéru započali velmi brzo (před dosažením věku 18 let). Pro mnoho pracovníků v těchto kategoriích může omezení jejich přístupu k dřívějšímu odchodu do důchodu skutečně znamenat odstranění jejich důchodových práv. Komise uznává, že pracovníci v těchto skupinách mají v porovnání s ostatními menší naději dožití a horší zdravotní stav. Taková opatření musí zůstat v rukou členských států v souladu s jejich vnitrostátní praxí a podmínkami a musí se zakládat na dohodách se sociálními partnery.

3.7.4 Výbor oceňuje postoj Komise k potřebě reformního procesu, který členské státy přijaly a který spočívá v důrazu na podporu prodloužení pracovního života. Pouhé zvýšení zákonem stanoveného věku odchodu do důchodu nebo snížení důchodů změnou systému indexace důchodů by mohlo miliony důchodců uvrhnout pod hranici chudoby.

3.7.5 Podle zprávy Eurostatu ⁽⁷⁾ přes 35 % pracovníků ve věku 50–69 let by bylo ochotno pracovat po dosažení věku 65 let. Výbor akceptuje názor Komise, že odstranění bariér pro prodloužení pracovního života je pro členské státy jedním z řešení.

3.7.6 Komise uznává, že překonání nerovnosti mezi muži a ženami, pokud jde o důchody, nemůže být dosaženo pouhým sjednocením věku odchodu do důchodu. Doporučuje členským státům, aby přijaly kombinaci důchodových a zaměstnaneckých politik, které by tyto nerovnosti vymýtily. V souvislosti s přezkumem právních předpisů EU, které se týkají důchodů, Výbor vyzývá Komisi, aby zvažila zavedení ustanovení, která by se zaměřila na překonání genderové nerovnosti.

3.8 Rozvoj doplňkových soukromých důchodových spoření

3.8.1 Výbor vítá rozhodnutí Komise posílit právní předpisy EU týkající se důchodů. Výbor však věří, že by v této souvislosti měly být zvaženy nejenom aspekty týkající se přeshraniční činnosti penzijních fondů a mobility pracovníků, ale také otázky dohledu a dozoru nad důchodovou institucí, administrativních nákladů a informování spotřebitelů a jejich ochrany.

⁽⁶⁾ Úř. věst. C 84, 17.3.2011, s. 38–44.

⁽⁷⁾ Aktivní stárnutí a mezigenerační solidarita – statistický portrét Evropské unie pro rok 2012, s. 57.

3.8.2 Výbor schvaluje návrh Komise zřídit systém služeb evidence důchodů EU pomocí propojení služeb jednotlivých států. To by bylo velmi užitečné pro osoby, které pracovaly v několika členských státech.

3.8.3 Bílá kniha správně nepřístupuje k podpoře nákladově efektivního poskytování zaměstnaneckých důchodů, a tedy ani k jejich budoucímu růstu. Výbor zejména nepodporuje uvedený cíl přezkumu směrnice o institucích zaměstnaneckého penzijního pojištění s cílem zachovat „stejně podmínky jako u režimu Solventnost II“. Taková opatření nejsou ospravedlnitelná nutností vytvořit stejné podmínky jako u penzijních fondů založených na pojištění, protože fungují odlišně. Ve většině případů nejsou penzijní fondy provozovány na maloobchodních trzích a/nebo jde o neziskové organizace. Jsou obecně poskytovány prostřednictvím zaměstnavatele nebo skupiny zaměstnavatelů v daném odvětví, zatímco penzijní produkty založené na pojištění mohou být rovněž poskytovány jednotlivcům. Penzijní fondy mají kolektivní charakter (a podléhají kolektivním dohodám). Výbor však podporuje závazek Komise zavést speciálně navržená opatření k zajištění aktiv penzijních fondů.

3.8.4 Vedle veřejných důchodových systémů byly vyvinuty také další kolektivní doplňkové systémy. Jelikož tyto důchodcům poskytují dodatečný příjem, měly by být poskytovány všem pracovníkům bez rozdílu. Neměly by však být

alternativou vyplácení veřejných důchodů a rozhodně by je neměly negativně ovlivnit, protože jejich základem jsou kolektivní smlouvy. Všichni zaměstnanci v rámci daného odvětví či podniku by měli mít přístup k těmto doplňkovým systémům, jež s muži a ženami zacházejí rovnoprávně. Navíc je důležité, aby byli sociální partneři zapojeni do provádění a monitorování správy těchto systémů. Kromě doplňkových důchodových systémů, jež obvykle působí jako investiční fondy, by sociální partneři měli pracovat také na nalezení řešení, které by pokrývalo některá jiná rizika, jež často snižují budoucí důchod (rizika během života, tedy období nemoci, ztráty zaměstnání nebo pracovní absence z rodinných důvodů), aby zajistili přiměřenou úroveň budoucích důchodů.

3.9 Uplatnění nástrojů EU

3.9.1 Výbor vyzývá Komisi, aby využila všech dostupných právních, finančních a koordinačních nástrojů s cílem podpořit úsilí členských států k zajištění přiměřených a bezpečných penzijních systémů. Aby bylo těchto cílů dosaženo, je také nutné, aby do všech fází konzultací, formování a provádění politik důchodových reforem byly zapojeny organizace občanské společnosti a sociální partneři. Zároveň je při předkládání návrhů nařízení EU, které přímo nesouvisejí s důchodovými systémy, nutné začlenit posouzení jejich dopadu na důchodové systémy (především na jejich stabilitu a výši důchodů v budoucnu).

V Bruselu dne 12. července 2012.

předseda
Evropského hospodářského a sociálního výboru
Staffan NILSSON

PŘÍLOHA

ke stanovisku Evropského hospodářského a sociálního výboru

Následující pozměňovací návrhy byly v průběhu rozpravy zamítnuty, obdržely však alespoň čtvrtinu odevzdaných hlasů (čl. 54 odst. 3 jednacího řádu):

Odstavec 3.6.1 b.

Upravit následovně

„(...) b. omezení přístupu k dřívějšímu odchodu do důchodu by mělo zohledňovat specifickou situaci určitých kategorií pracovníků, zejména těch, jejichž zaměstnání bylo obzvláště náročné nebo riskantní, a těch, kteří nastoupili do práce velmi brzy (dříve, než dosáhli 18 let).“

Výsledek hlasování:

hlasů pro:	88
hlasů proti:	124
zdrželo se hlasování:	14

Odstavec 3.7.1

Pozměnit

„Výbor věří, že členské státy mohou přispět ~~podpořit~~ ~~zvyšování věku skutečného odchodu do důchodu, tedy doby pracovního uplatnění,~~ prostřednictvím aktivních opatření, které by podnítily dobrovolnou volbu ~~prodloužení pracovního života i po dosažení zákonného věku odchodu do důchodu.~~ Automatické zvyšování zákonem stanoveného věku odchodu do důchodu na základě odhadů nárůstu doby dožití by se mohlo ukázat jak kontraproduktivní. Mnoho starších pracovníků, především těch se zdravotními problémy, by pak mohlo zvolit raději jiné pilíře sociálního zabezpečení⁶.“

Výsledek hlasování:

hlasů pro:	80
hlasů proti:	135
zdrželo se hlasování:	10

Odstavec 3.7.3

Změnit

„Výbor doporučuje členským státům, aby opatření zacílená na omezení dřívějšího odchodu do důchodu byla prováděna s náležitým ohledem na zájmy pracovníků, kteří měli po dlouhé období náročné a riskantní povolání nebo kteří svoji kariéru započali velmi brzo (před dosažením věku 18 let). Pro mnoho pracovníků v těchto kategoriích může omezení jejich přístupu k dřívějšímu odchodu do důchodu skutečně znamenat odstranění jejich důchodových práv. Komise uznává, že pracovníci v těchto skupinách mají v porovnání s ostatními menší naději dožití a horší zdravotní stav. Taková opatření musí zůstat v rukou členských států v souladu s jejich vnitrostátní praxí a podmínkami a musí se zakládat na dohodách se sociálními partnery.“

Výsledek hlasování:

hlasů pro:	88
hlasů proti:	124
zdrželo se hlasování:	14